

מבחר מפירוש אברבנאל לחומש במדבר

פרשת קורח

פרשת קורח, פרקים ט"ז – י"ח

מהדורה מקוצרת של פירוש אברבנאל

עיצוב, פיסוק וכתרות: יהודה איזנברג
המהדורה כוללת תיקוני נוסח קלים
השאלות הועברו ממקומם והוצמדו לתשובות
כתרות בסוגריים מרובעים הם הוספת העורך

מבוסס על דפוס ונציה ה' שלט – 1579
<http://www.hebrewbooks.org/44335>
המספרים מכוונים למספרי העמודים במהדורה זו

אתר דעת תשע"ה

<http://www.daat.ac.il/he-il/tanach>

3..... במדבר פרק טז

3.....[מחלוקת קורח]

4.....[נושאי המחלוקת]

5.....[רב לכם, כי כל העדה כולם קדושים]

8.....[דברי משה לבני לוי]

9.....[משה שלח לקרוא לדתן ולאבירם]

10.....[אל תפן אל מנחתם]

11.....[נסיון המחנות]

13.....[סורו נא מעל אוהלי האנשים האלה]

14..... במדבר פרקים יז-יח

14.....[לקיחת המחנות לציפוי למזבח]

16.....[אתם המיתם את עם ה']

17.....[נסיון המטות]

19.....[מתנות כהונה]

במדבר פרק טז

ביאור הפרשה, השאלות והתשובות

[מחלוקת קורח]

א וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן-יִצְחָק בֶּן-קֵהֶת בֶּן-לוֹי וְדָתָן וְאַבְיָרָם בְּנֵי אֱלִיָּאָב וְאוֹן בֶּן-פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן:
ב וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי-יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאָתַיִם נְשִׂאֵי עֵדָה קִרְאֵי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי-שָׁם:

דעת ראב"ע, שמחלוקת קורח היה במדבר סיני, כאשר נתחלפו הבכורים ונבדלו הלוויים. כי חשבו שאדוננו משה עשה זה מעצמו ומדעתו ורצונו, נתן גדולת הכהונה לאהרן אחיו, גם לבני קהת הקרובים אליו, וכל בני לוי שהיו ממשפחתו הבדיל לשרת במקדש, ושהלוויים קשרו על משה בעבור היותם נתונים לאהרן ולבניו.

וקשר דתן ואבירם, בעבור שהסיר הבכורה מראובן אביהם, ונתנה ליוסף. אולי חשדוהו בזה מפני שיהושע משרתו, גם קרח, בכור היה. ואלו נשיאי העדה היו בכורים, והם היו מקריבים העולות, על כן לקחו המחתות. והעד על זה מופת המטה, שראו כל ישראל שהשם בחר בשבט לוי תחת הבכורים. על כן כתוב ותכל תלונתם, כי על זה הייתה התלונה. ומשה אמר **כי לא מלבי**, לפי שחשדוהו כי מלבו עשה זה. והראיה הגמורה כי כל העדה כולם קדושים, וזה רמז לבכורים שהם קדושים, שנאמר קדש לי כל בכור, והם היו הכוהנים הניגשים אל ה', והם עיקר העדה.

כל אלה דברי **הראב"ע**, נמשך לדעתו שאין מוקדם ומאוחר בתורה, ושלא נכתבו פרשיותיה על סדר הזמנים.

והוא דעת בלתי נכון, ולא אמיתי, כי דברי התורה באו כולם בסדר הגון ונאות, ונכתבו בה הדברים בחכמה רבה.

השאלה הא'

באומרו **ויקח קרח**, ולא פירש הפסוק מה לקח.

וחז"ל דרשו (סנהדרין ק"י) לקח מקח רע לעצמו.

ובמדרש תנחומא (במדבר טו) לקח עצמו לצד אחד, כמו שמפרש **רש"י**.

ואמנם הראב"ע פירש שלקח אנשים עמו.

סוף דבר שלכל המפרשים, הנה העיקר חסר מן הספר.

השאלה הב'

אם היה עניין קרח כדברי **אונקלוס**: ואיתפליג, רוצה לומר שעשה מחלוקת עם משה ואהרן, למה אמר שנית ויקומו לפני משה.
ואמר שלישית ויקהלו על משה, והם שלשה מאמרים: ויקח קרח, ויקומו, ויקהלו. שעניין שלשתם אחד הוא, כפול ומכופל בדבר הזה.

תשובה לשאלות א-ב

והנה קורח התעורר במחלוקתו אחרי מניין העם וסידור הדגלים, כי להיות דתן ואבירם שכנים לקורח בדגלים, נתחברו במעשה הזה. ואחר שנמנו הלוויים, ונתנו לאהרן ולבניו לעבוד עבודת הקודש, קנאו כולם להיות נתונים לתונים לאהרן ולבניו. וכאשר בא אחר זה עניין המרגלים, ונדע להם שכל העם היוצא ממצרים הזכרים ימותו במדבר, היה להם פתחון על כל דבר ודבר, להתרעם ולומר שהוציאים ממצרים להמיתם במדבר, ושלא הביאים אל הארץ. הנה אם כן באו הפרשיות כולם על סדר הזמנים והמשך המעשים כראוי.

[נושאי המחלוקת]

והנה קרח ועדתו סדרו לא לבד מחלוקת אחד, כי אם שלשה מחלוקת כפי נושאייהם:
המחלוקת הראשון היה לקרח לכהונה גדולה. והייתה טענתו, שלהיות ללוי אשר בחר השם ארבעה בנים, עמרם ויצהר וחברון ועוזיאל. והיה שניתן המלכות למשה שהיה בן עמרם בכור לוי, היה ראוי שהבן השני ללוי, והוא יצהר, יזכה לכהונה גדולה. וקרח היה בן בכור ליצהר, אם כן הוא היה ראוי להיות כהן גדול.

והמחלוקת והתרעומת השני היה לבכורות ישראל שהוסרה מהם עבודת המקדש וניתנה ללוויים, ובזה היה להם כדי בזיון וקצף, כי הם היו מקריבים תחילה זבחים ועולות בראש העם, ומשה נתן כבודם למשפחתו בני לוי.

והמחלוקת והתרעומת השלישי היה לבני ראובן, לומר שמשה הסיר מהם כבוד הבכורה והממשלה, ונתן המלכות והראשות בדגלים לבני יהודה, ובחלוקת הארץ חלק הבכורה לבני יוסף.

וכבר נזכרו שלשת התרעומות האלה בכאן.

כי הנה על הראשון אמר **ויקח קרח**, מפני שהיה בן יצהר בן קהת בן לוי, ועמו ובחברתו דתן ואבירם בני אליאב, ואון בן פלת, שהיו כולם אנשים גדולים וידועים.
ומה שלקח קרח דתן ואבירם, הוא מפני מה שנאמר אחר זה, בני ראובן ואנשים מבני ישראל חמישים ומאתים. רוצה לומר: וקרח ודתן ואבירם ואון בן פלת, לקחו בדבריהם את בני ראובן,

וכן לקחו מבני ישראל חמישים ומאתים להתרעם כולם על משה, אלה על הכהונה, ואלה על בכורות ראובן, ואלה על הבכורים.

**א וַיִּקַּח קִרְחַב בֶּן-יִצְחָק בֶּן-קֵהֶת בֶּן-לוֹי וְדָתָן וְאַבְיָרָם בְּנֵי אֱלִיָּאָב וְאוֹן בֶּן-פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן:
ב וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי-יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמְאֹתָיִם נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי-שָׁם:**

הרי לך מפורש בכתוב מהו אשר לקח קרח, שהוא את בני ראובן, ואת חמישים ומאתים מבני ישראל. ואל תקשה עלי מאשר היה ראוי שיאמר הכתוב בני ראובן, ואת אנשים מבני ישראל. כיון שהם היו הנלקחים, כי פעמים יחסרו בכתוב מלות הסמיכות. וכמוהו ויקח שש מאות רכב בחור. ורבים כמוהו שנזכור את הנלקחים מבלי את הסמיכות. ובעבור שהיו המחלוקות והתרעומות שלשה, כמו שזכרתי. לכן באו בכתוב כנגדם שלשה מאמרים:

והיה ויקח קרח, כנגד הראשון שהתרעם על אשר לא נתן לו משה הכהונה גדולה, וכנגד השני, מבני ראובן שהיו מתרעמים על בכורת אביהם, אמר ויקומו לפני משה. וכנגד המחלוקת השלישית, אשר מהעדה כולה שהתרעמו על אשר ניטלה העבודה מן הבכורות, אמר ואנשים מבני ישראל חמישים ומאתים, וייקהלו על משה.

והותרו בזה שתי השאלות הא' והב'.

ופלת הוא פלוא, והיו לו שתי שמות.

וחז"ל אמרו כי און בן פלת חזר בו מן המחלוקת בעצת אשתו, ולכך לא נזכר בעונש. ואמר שהיו אלה שזכר כולם נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם, להגיד שהיו מהיותר נכבדים שבעדה, קריאי מועד, שכאשר היו קוראים נשיאי עדה אלה, היו נקראים ומתקבצים שמה בראשונה.

[רב לכם, כי כל העדה כולם קדושים]

**ג וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם
רַב-לָכֶם כִּי כָל-הָעֵדָה כֻּלָּם קְדוּשִׁים וּבְתוֹכְכֶם ה' וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל-קֹהֶל ה':**

השאלה הג'

מה עניין אמרם אל משה ואל אהרן רב לכם כי כל העדה כולם קדושים כי הנה בזה לא היה מעלה למשה ולא אהרן בפרט, ומאמר רב לכם יורה על יתרון ומעלה שהיה להם על זולתם, וכמו שאמר משה לבני לוי רב לכם בני לוי כי הבדיל אלהי ישראל אתכם וגומר, רב לכם בני לוי - שהיה להם יתרון על שאר השבטים.

תשובה לשאלה ג

והנה כאשר נאספו כולם בפרהסיא על משה, לחלוק עליו, אמרו לו לאהרן: **רב לכם, כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'**, ומדוע תתנשאו על קהל ה'.

ואין פירוש **רב לכם** מלשון יתרון ומעלה, אבל הוא לשון מריבה, כמו **הוי רב את יוצרו**. כלומר: משה ואהרן, אל תחשבו כי כל היום תעשו מה שתמצאו ולא יהיה בו פוצה פה ומצפצף. לא יהיה כן מכאן והלאה, כי רב ומריב וחולק יש לכם, שלא ישתוק תמיד כאשר עשינו עד עתה. וזה, לפי שכל העדה עדת בני ישראל כולם קדושים במידותיהם, ובתוכם ה' בחכמתם ובמידותיהם. ואחר שהדבר כן, מדוע תתנשאו על קהל ה'. אם אהרן להיות כהן גדול לבדו בקרב העם, ואם בניו וזרעו להיות עבודת הקודש והמזבח בידיהם, ולהסירה מהבכורות. ואם בשבטים, להיות יהודה ראש בדגלים ויוסף בכור מנחלות. ומה שמץ ראיתם בנשאים, אם בשבטים ואם בבכורות ואם בלוויים, לקחת השררה עליהם מדעתכם, הלא כולם קדושים יראי ה' וחושבי שמו.

ואפשר שאמר **כי כל העדה כלם קדושים**, כנגד הבכורות שנאמר בהם **קדש לי כל בכור. ובתוכם ה'**, כנגד קרח שהיה ירא אלהים כמו אהרן. ומדוע תתנשאו על קהל ה', בעשותם בכור מי שאינו בכור בשבטים.

והותרה בזה השאלה הג'.

ד וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו:
ה וַיִּדְבֹר אֶל-קִרַח וְאֶל-כָּל-עֲדָתוֹ לֵאמֹר
בְּקֹר וַיֵּדַע ה' אֶת-אֲשֶׁר-לוֹ וְאֶת-הַקֹּדֶשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר-בּוֹ וְקָרִיב אֵלָיו:

השאלה הד'

בדברי משה הראשונים **בקר ויודע ה' את אשר לו וגו' זאת עשו קחו לכם מחתות** וגומר כי למה זה לא הוכיחם משה בראשונה לאמור המעט מכם וגו' כאשר אמר להם אחר כך, ולמה זה בתחילת הדברים נתן להם מכשול המחתות.

השאלה הה'

מה עניין שלשת הלשונות האלה שאמר:

הא' בקר ויודע ה' את אשר לו.

הב' את הקדוש והקריב אליו.

הג' ואת אשר יבחר בו יקריב אליו.

ובהיות המחלוקת מי היה ראוי לכהן גדול אם אהרן ואם קרח היה די באחד משלשה המאמרים האלה.

ו זאת עשו קחו-לכם מחתות קרח וכל-עדתו:
ז ותנו-בהן אש ושימו עליהן קטרת לפני ה' מקר
והיה האיש אשר-יבחר ה' הוא הקדוש רב-לכם בני לוי:

השאלה הו'

איך הסכימו קרח ועדתו בניסיון הקטורת, ולא זכרו הגדולות אשר ראו. הלא ידעו שנשרפו נדב ואביהו בהקריבם הקטורת, ואיך לא יראו לנפשם. והנה מרע"ה אמר להם באזהרתו מעבודת המקדש, והזר הקרב יומת.

תשובה לשאלה ד-ו

וכבר זכרו חז"ל דברים אחרים שאמר קרח כנגד משה לקנטר. ואמר וישמע משה ויפול על פניו, מלמד שנתבייש מאשר חשדוהו בנבואתו. ושעם היות שדברו דבריהם בכלל, הנה משה שמע והבין שלשת המחלוקות שהיו מכוונים בדבריהם, וזה וישמע משה, שהוא מלשון הבנה. ונפל על פניו, אם לדרוש את ה' לדעת מה יעשה, והוא ית' ציוה אותו מה יעשה, או להתבודד בעצמו מה לעשות. וחשב שאם יבוא להוכיחם באותה שעה, כל שכן דפקר טפי, ושהיה יותר טוב שלא להוכיחם בשעת כעסם.

ומפני זה השיבם כפי שאלתם: בוקר ויודע ה' את אשר לו. רצונו לומר, אין הדבר תלוי בי ולא בכם, כי אם לעת מנחת ערב. ולכן חשדם שהיו שיכורים באותה שעה, ומתוך שיכרות יאמרו זה. ולכן תלה העניין עד הבוקר, וכאלו אמר להם: זאת עשו, רוצה לומר אתם מבקשים הכהונה, והקטורת היא היותר רוחנית שבעבודות, וקדושה שבמקדש, והיא נעשית בבוקר. על כן בוקר של מחרת תעשו כולכם הקטורת, והיום תכינו את המחנות. ואמר ויודע ה' את אשר לו, כנגד קרח בעניין הכהונה. ואת הקדוש והקריב אליו, אם הם בבכורות או בלויים. ואת אשר יבחר בו יקריב אליו, אם ראובן ואם יהודה ויוסף לעניין בכורת השבטים.

הנה אם כן באו שלושת הלשונות האלו מכוונים לשלושת המחלוקות הנזכרים. ואין ספק שאם היה משה מבאר אליהם אמיתת הניסיון איך יהיה, רוצה לומר שהנבחר יבחר ויקובל הקטורת ממנו, והשאר כולם ימותו וישרפו שמה, שלא היו הם מסכימים בדבר. אבל הוא ע"ה לא ביאר אליהם איך תהיה הבחירה והבלתי בחירה. וגם הם לסכלותם לא שאלוהו ממנו. וחשבו שתד אשר מן השמים על הקטורת הנבחר, ושהם יעמדו מחוברים כולם יחד, ושכל אחד מהם יאמר שעליו ועליו ירד האש.

והותרה בזה שלשה שאלות הד' והה' והו'.

ח ויאמר משה אל-קרח שמעו-נא בני לוי:
 ט המעט מכם כי-הבדיל אלהי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו
 לעבד את-עבדת משפן ה' ולעמד לפני העדה לשרתם:
 י ויקרב אתך ואת-כל-אחיך בני-לוי אתך ובקשתם גם-כהנה:
 יא לכן אתה וכל-עדתך הנעדים על-ה' ואהרן מה-הוא כי (תלוננו) [תלינו] עליו:

[דברי משה לבני לוי]

השאלה הז'

בתוכחת משה אל בני לוי, למה הוכיח אותם בלבד, ולא הוכיח לבני ראובן, ולא לחמישים ומאתים איש מישראל. והיה לו להוכיחם בכלל, ומה ענין אמרו על המחנות רב לכם בני לוי, כאלו היה להם בזה יתרון ומעלה.

השאלה הח'

למה אחרי שאמר לבני לוי המעט כי הבדיל ה' אלהי ישראל אתכם וגו' חזר ואמר עוד ויקרב אותך ואת כל אחיך בני לוי אתך שהקריב הלויים והבדילים לעבודות, והיא עצמה ההקרבה לפניו לשרתו, ולמה היה כפל זה.

תשובה לשאלות ז'-ח'

והנה אמר משה על זה **רב לכם בני לוי**. לא להיות בזה יתרון ורבותא אליהם, אלא להודיע לקרח ועדתו שלא יחשבו שיהיו רבים מהם כוהנים גדולים. אין הדבר כן, כי יהיה מי שיהיה, רב אחד וראש אחד הוא כהן גדול, ומי שיהיה ימשול עליכם בני לוי, ותהיו נתונים נתונים לו. ומה תרוויחו א"כ בזאת, כי רב ומושל יהיה עליכם עכ"פ, בני לוי. ואמר להם זה, כדי שעם הדברים האלה יפריד בני לוי מהמחלוקת. ואחרי שמלא בקשתם במעשה הניסיון, הרבה עוד להוכיחם באמרו: שמעו נא בני לוי, רצונו לומר, הנה בני ראובן, אין ספק שיש להם להתרעם על בכורת אביהם, וכן בכורת ישראל מפני שהוסרה מהם העבודה הקדושה במקדש ה'. אבל אתם בני לוי, למה זה תתרעמו, בהיות שנעשה לכם יקר וגדולה על כל שבטי ישראל.

וזהו המעט כי הבדיל אלהי ישראל אתכם, רוצה לומר שאע"פ שהוא אלהי ישראל, הבדיל אתכם בייחוד מכל עדת בני ישראל בקדושה, שאתם חונים סביבו ונושאים את כליו. ואין לכם שתאמרו ששכחתם כל זה להיותו דבר ישן נושן, אין הדבר כן, שהשם יתברך הקריב אותך קרח, כי קרח ראש בית אב היה, ואת כל אחיך בני לוי אתך, וכבודכם חדש עמכם, ואיך א"כ תהיו כפויי טובה ותבקשו עתה כהונה.

ואפשר לפרש שמעו נא בני לוי המעט מכם, על כל השבט שנתייחד לגבוה. ואמרו ויקרב אותך, הוא לרמוז אל מעלת קהת שהקריבו ליותר קדושה במשא הארון וכלי הקודש. ותכלית הדברים לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה', רצונו לומר אין בני ראובן ולא בכורות ישראל נועדים על ה', כי יש סיבה לתלונתם. אבל אתה קרח וכל עדתך הם הנועדים על ה' למרות עיני כבודו.

והותרו שאלות ז-ח.

[משה שלח לקרוא לדתן ולאבירם]

יב וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא לְדָתָן וְלָאֲבִירִים בְּנֵי אֶלְיָאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה:
יג הַמַּעַט כִּי הָעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבַשׁ לְהַמִּיתָנוּ בְּמִדְבָּר כִּי-תִשְׁתַּרְרַר עָלֵינוּ גַם-הַשְּׁתַּרְרָה:

השאלה הט'

למה שלח משה לקרא לדתן ולאבירם, ולא שלח לקרא לקרח ולכל עדתו. ולמה דתן אבירם השיבו לא נעלה. והנה משה לא היה במקום גבוה מהם, והיה להם לומר לא נלך.
וחז"ל אמרו: פיהם הכשילים שלא יעלו אלא ירדו.

השאלה הי'

באומרם **אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו** כי הנה אין זו טענה שנית, אלא תשלום הראשונה, שאמרו **המעט כי העליתנו וגו' להמיתנו במדבר**, ואם אינה טענה אחרת, איך אמר עליה מלת אף.

תשובה לשאלות ט-י

ואמר זה ג"כ כדי להפריד בני ראובן והחמישים ומאתים איש מקרח ועדתו. והיה סוף מאמרו **ואהרן מה הוא כי תלינו עליו**, ומה לכם להתרעם על אהרן, כי הנה כל מה שנעשה במצות השם נעשה, ואין אשמה על אהרן.

והנה שלח משה לקרא לדתן ולאבירם שהיו נשיאי בני ראובן, כדי לדבר עימהם ולתת להם מנוי והנהגה מה' על העם בעלותם אל הארץ, או לתת להם קרקעות מיוחדות בירושת הארץ תחת בכורת אביהם, וכ"ז להפרידם מקרח ועדתו.

גם לאחר שהשיב משה לקרח ולבני לוי על הכהונה, רצה להשיב לדתן ואבירם על המלוכה ובכורת ראובן אביהם. אבל הם השיבו **לא נעלה**, רצונו לומר בזה, ולמה זה תקראנו לפייסנו בשררות ומתנות ומנויים בעליית הארץ, והנה אנחנו לא נעלה בארץ. הלא ידענו כי במדבר הזה נמות, אם כן לא נעלה שם. **המעט כי העליתנו**, כלומר המעט בעיניך שהעליתנו מן הארץ שהיא הייתה בעצם ואמת **ארץ זבת חלב ודבש**, שהיא ארץ מצרים, **להמיתנו במדבר**, שכבר גזרת עלינו שנמות במדבר הזה, מהם שמתו בסיני, ומהם בתבערה. ומהם בקברות התאווה.

ואלה במדבר פארן. סוף דבר שהיה תכלית כולם להמיתנו במדבר השמים הזה, שבעבור זה היה ראוי לרגום אותך באבנים, **כי תשתרר עלינו גם השתרר**, רוצה לומר שררה על שררה, בשלחך אותנו לקרוא ללכת לפניך, כאלו אתה הוא אדוננו אתה הוא מלכנו אתה הוא מושיענו ואנחנו עבדיך ילידי ביתך ומקנת כספך.

**יד אף לא אל-ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ותתן-לנו נחלת שדה וכרם
העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה:**

ואם תאמר שתתן מתנות וחסדים לנו בבואנו אל הארץ, **אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו, ותתן לנו נחלת שדה וכרם**. רוצה לומר אפילו לארץ ההיא הטובה לא הבאת אותנו, ואיך אם כן תיתן לנו בה נחלת שדה וכרם.

באמת כל זה הוא הונאת דברים. ואם האנשים אשר אתך עשית סומים ועיוורים וניקרת עיניהם באופן שאינם רואים דבר מזה, אנחנו לא נעלה שמה שתנקר עינינו, כי רואים ויודעים אנחנו שלא נעלה לארץ ההיא, ולכן לא תתן לנו בה כלום.

והותרו בזאת השאלות הט' והי'.

**טו ויחר למשה מאד ויאמר אל-ה'
אל-תפן אל-מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את-אחד מהם:**

[אל תפן אל מנחתם]

השאלה הי"א

בתפלת משה שאמר **אל תפן אל מנחתם** כי אם אמר על הקטורת, איך יעלה על הדעת שיקבל הקטורת ההיא בהיותה קטורת תועבה. וכל שכן שיפנה לחלקם בקרבנות הצבור, אם עליו אמרו זה, **כפרש"י שם**.

ומה צורך באומרו **לא חמור אחד מהם נשאתי**, כי הם לא היו מתרעמים מזה שיתנצל.

תשובה לשאלה י"א

והנה משה רבנו עליו השלום חרה אפו מאוד בשמעו את הדברים האלה. וכתב **רש"י** (במדבר ט"ו ט"ז) נצטער לאחת, רוצה לומר שלא נצטער משה ממה שאמרו שהוא הוציאם ממצרים, כי בידוע שאל מוציאם ממצרים ולא משה.

ולא נצטער ג"כ ממה שאמרו לא נעלה, כי בידוע היה כי בניהם יעלו לארץ וירשוה.

אבל נצטער לאחת, ממה שאמרו **כי תשתרר עלינו גם השתרר**, כאילו הוא היה נוהג עליהם שררה. ולכן התפלל אל השם, **אל תפן אל מנחתם**, לא חמור, רצונו לומר ה' אלהים, אל תפן אל המנחות והדורות שהאנשים ההם פעמים שולחים אלי כאוהבים, כבכורה בראשיתה, או פרי העץ משובח, שפעמים היו שולחים אותו למשה מנחה כדרך האוהבים לאנשי המעלה. כי זה אינו שררה, כיון שהם מעצמם היו שולחים אותו. אבל אני בדרך שררה, **האם חמור אחד**

מהם נשאתי לשאת את משאי, כמו שעושים המנהיגים לצורכיהם, ואם הריעותי לאחד מהם, בכח אלמות ושררה, ואיך אם כן יאמרו שאני משתרר עליהם?
והותרה בזה השאלה הי"א.

טז ויאמר משה אל-קרח אתה וכל-עדתך היו לפני ה' אתה והם ואהרן מחר:
יז וקחו איש מחפתו ונתתם עליהם קטרת
והקרבתם לפני ה' איש מחפתו חמשים ומאתים מחתות ואתה ואהרן איש מחפתו:
יח ויקחו איש מחפתו ויתנו עליהם אש וישימו עליהם קטרת ויעמדו פתח אהל מועד ומשה ואהרן:
יט ויקהל עליהם קרח את-כל-העדה אל-פתח אהל מועד ויבא כבוד-ה' אל-כל-העדה:

[נסיון המחנות]

השאלה הי"ב

במאמר משה לקרח אתה וכל עדתך היו לפני ה' אתה והם ואהרן מחר, וקחו איש מחתו.
כי הנה אמר משה זה בתחילה בוקר ויודע ה' את אשר לו, קחו לכם מחנות, ולמה כפל אותו
כאן, ולמה אחרי אמרו אתה והם ואהרן, חזר לומר ואתה ואהרן איש מחתו.

השאלה הי"ג

כ וידבר ה' אל-משה ואל-אהרן לאמר:
כא הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע:
כב ויפלו על-פניהם ויאמרו אל אלהי הרוחות לכל-בשר האיש אחד יחטא ועל כל-העדה תקצף:

במאמר השם הבדלו מתוך העדה ואכלה אותם כרגע. כי איך חשב השם יתברך לעשות
כזאת בהיותו עוול גמור, וכמו שהשיבו מרע"ה, האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף.
והראב"ע פירש, שלא הייתה כוונתו לכלות אלא קרח ועדתו, ושמשה לא הבין הכוונה
האלהית, ולכך השיבו כן. והוא זר מאוד.

כג וידבר ה' אל-משה לאמר:
כד דבר אל-העדה לאמר העלו מסביב למשכן-קרח דתן ואבירם:
כה ויקם משה וילך אל-דתן ואבירם וילכו אחריו זקני ישראל:
כו וידבר אל-העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה
ואל-תגעו בכל-אשר להם פן-תספו בכל-חטאתם:

השאלה הי"ד

למה הלך משה אל דתן ואבירם. האם היה לרצותם להשיבם בתשובה, כפירוש רש"י? ואיך
לא דבר אליהם כלל, ולא זכרה התורה מה עשה עמהם בהליכה ההיא, ולמה לא בא דיבור
השם למשה ולאהרן הרומו מתוך העדה וגו', אלא אחרי שלקחו המחנות.

השאלה הט"ו

במאמר **ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה**. כי למה זה התפלל משה על פי הארץ שתפתח ותבלע אותם, ולא התפלל על האש שתשרפם. ומה ראה לבקש פתיחת פי הארץ לבלעם, ומה היחס אשר לעונש הזה עם פשעם, כי השרפה היה עונש מתייחס לפי שנכנסו לעבוד עבודה להקטיר קטורת אשר לא כדת ואין הבליעה כן ומה לו לזכור פי גיהנם.

תשובה לשאלה י"ב-טו

וכאשר ראה משה שלא היה יכול להשיב דתן ואבירם למוטב, חשב בלבו שהיה מן הדין שתבלעם הארץ. ולכן, עם היות שקודם לזה אמר שייקחו להם מחתות, רצה עתה לעשות חדש והבדל ביניהם, והוא שקרח ועדתו, והבכורות שהיו מערערים על הכהונה ועבודת הלויים, ייקחו מחתות ויקריבו הקטורת. אבל לא דתן ואבירם. ומפני זה הוצרך לצוות כאן פעם אחרת, **אתה וכל עדתך היו לפני ה' וגומר, אתה והם ואהרן מחר, וקחו איש מחתתו**, שלא בא הצווי הזה אלא להוציא ממנו דתן ואבירם, ולבאר שקרח ועדתו המערערים על הכהונה יקריבו הקטרת, לא זולתם.

והנה חזר לומר **ואתה ואהרן איש מחתתו**, להודיע שמשה לא יוכלל עימהם בקטורת, כי אם אהרן. אמנם משה יעשה בחינה אחרת עם דתן ואבירם: ולפי שמשה היה מבדיל בין קרח ועדתו והבכורות, ובין דתן ואבירם, וקרח לא היה חפץ בזה; לכן כאשר באו עם המחתות להקטיר קטורת, ויעמדו פתח אוהל מועד אצל המזבח, בחשבם שיכנסו לאוהל מועד להקטיר קטורת על מזבח הזהב, הקהיל עליהם קרח את כל העדה, כדי שיעזרוהו במחלוקתו, ולא יהיה בו הוא לבדו. וגם כדי שיראו הכל שהיה כולם כהני ה' ומקריבי הקטורת במקדשו.

וכאשר ראה הקדוש ברוך הוא כל קהל ישראל שמה, ושלא היה אחד מהם מוחה בידו ולא מוכיח בשער קרח ועדתו, כאלו היו כולם חפצים בדבר, אמר למשה ולאהרן מה לכם בניסיון הזה, הבדלו מתוך העדה הזאת עדת בני ישראל ואלהם כרגע, ולא תצטרכו לניסיון אחר פרטי.

ולא היה זה עול בחוק היושר האלהי, אלא משפט וצדק, לפי שמי שיש לו למחות ואינו מוחה הוא נתפש באותו עוון. ולכך היו כל ישראל היושבים שם חייבים מיתה כקרח ועדתו, לפי שהיו נקהלים לראות הפשע ההיא ובלתי מוחים בו.

ומשה התפלל שאע"פ שנקהלו שמה לא היה דעתם כן. וכי הוא יתברך אלהי הרוחות בוחן לבות וכליות. ואם לא היה בהם רוע אמונה אלא שנתקבצו לראות אותו ניסיון ומעשה ה' כי נורא הוא. האם ראוי בעבור איש שחטא, והוא קרח, שיקצוף השם על כל העדה לכלותם.

ומפני זה השיבו יתברך כיון שאתה רוצה להצילם, דבר אל העדה העלו מסביב למשכן קרח. רוצה לומר, אף על פי שהיה קרח פתח אוהל מועד, הנה ביתו הנשים והרכוש היו אצל אהלי דתן ואבירם. ולכן עשה התראה שיעלו ויבדלו משם, כי אם לא יעלו ויסתלקו משם, דע לך שימותו כמותם כמוהם. והתרה משה אצל היושבים אצל קרח ועדתו, ואז הלך משה אל דתן ואבירם. ולא הייתה הליכתו שמה להנאותם, ולא להשיבם למוטב, כפירוש **רש"י**, אלא לתת הגזרה והפסק דין לפניהם.

[סורו נא מעל אוהלי האנשים האלה]

וכן היה שבפניהם דבר אל העדה, **סורו נא מעל אוהלי האנשים האלה**, ואל תגעו וגומר. רוצה לומר שיתרחקו מהם, ושלא ייקחו דבר מכל אשר באוהליהם להצילם, כי חרם הוא. ונתן הגזרה בפניהם ואמר, **בזאת תדעו כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה**, רוצה לומר משלשה המחלוקות הנזכרים, כי לא מלבי. רוצה לומר לא עשה אותם מדעתו ורצונו, אלא ברצון השם, וגם לא הוסיף על מצוות השם דבר מלבו כמו שהיו חושבים, והוא אמרו את כל המעשים האלה.

אם כמות כל האדם ימותון אלה, והיא המיתה הטבעית, ופקודת כל האדם יפקד עליהם, והוא עוון העגל שנאמר וביום פקדי ופקדתי, או בעבור פקידת דור המרגלים למות במדבר, אם האנשים האלו ימותו כדרך שמתו האחרים בטבע או בהשגחה, אני מודה שלא ה' שלחני, וכל מה שעשיתי וכתבתי בתורה היה מדעתי ולא מאת האלהים. אלא שהם ימותו בשעה הזאת פתאום.

**כח ויאמר משה בזאת תדעון כי-ה' שלחני לעשות את כל-המעשים האלה כי-לא מלבי:
כט אם-כמות כל-האדם ימתון אלה ופקדת כל-האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני:
ל ואם-בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את-פיה ובלעה אתם ואת-כל-אשר להם ויכדו חיים שאלה
וידעתם כי נאצו האנשים האלה את-ה':**

ואמנם אמרו **ואם בריאה יברא ה'**, יש מפרשים מלשון כריתה, כמו וברא אותם בחרבותם. והנכון בעיני שמפני שהעצומה מהפליאות שנכתבו בתורה היא הבריאה הכוללת הראשונה בחידוש העולם, לכן אמר ואם בריאה יברא ה', רוצה לומר אם אמת הוא מה שצויתני לכתוב בתורה מבריאת העולם וחידושו, תפתח האדמה את פיה ובלעה אותם.

והנה אמר זה, לפי שהאנשים ההם במחלוקותיהם היו מכחישים נבואת משה. ולכך אמר, אם הם יכחשו הקטון שבסיפורי התורה ולא יקבלו עונשם, אין ספק שיכחשו העצומה שבנפלאות, והיא חידוש העולם ובריאתו. ומלת **יברא** הוא עתיד במקום עבר, כאלו אמר ואם בריאה ברא ה', והוא על דרך ככה יעשה איוב כל הימים שהוא כמו עשה.

והנה ראה משה לבקש שיהיה עונש דתן ואבירם וסיעתם בבליעת הארץ, לדונו מידה כנגד מידה: הם פשעו במה שפערו פיהם לבלי חוק, לבלוע ולהשחית אדון הנביאים, להיותם בערכו נבזים ושפלים, ככה תפתח האדמה, שהיא השפל שביסודות את פיה, ותבלע אותם.

וחכמינו זיכרונום לברכה אמרו, שקרח היה מהשרופים ומהנבלעים.

ועל דרך הפשט, כל האדם וכל הרכוש אשר לקרח בלעה אותם האדמה, חוץ ממנו שהיה עם מקריבי הקטורת.

אמנם בני קרח לא מתו, כי לא היו באותה עצה.

והתבונן באומרו ותכס עליהם הארץ, כי זה היה עיקר הנס. לפי שכבר יקרה שתפתח הארץ את פיה, זעום ה' יפול שם, אבל הפה ההוא תמיד יישאר פתוח. אבל כאן, בהיות הדבר בהשגחה וע"ד הפלא, אחר שהארץ עשתה שליחותה לבלוע הפושעים, חזרה להיסגר כאשר בתחילה. וזהו ותכס עליהם הארץ, ויאבדו מתוך הקהל.

ועם מה שפירשתי בזה הותרו השאלות הד' האחרונות הי"ב וי"ג וי"ד וט"ו.

במדבר פרקים יז-יח

ביאור הפרשה, השאלות והתשובות

הנה ציוה השם שמחתות האנשים ההם שנשרפו יהיו נלקחים מתוך השרפה, וירקעום ציפוי למזבח. לא מפני היות במחתות ההן קדושה, אלא כדי שיישארו שמה זיכרון לבני ישראל מהמעשה ההוא.

[לקיחת המחתות לציפוי למזבח]

א וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

ב אָמַר אֶל-אַלְעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְיָרָם אֶת-הַמַּחְתּוֹת מִבֵּין הַשְּׂרָפָה וְאֶת-הָאֵשׁ זָרָה-הַלְאָה כִּי קִדְּשׁוּ:

ג אֶת מַחְתּוֹת הַחֹטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשֹׁתָם וְעָשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ

ד כִּי-הִקְרִיבֶם לִפְנֵי-ה' וַיִּקְדְּשׁוּ וַיְהִי לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

השאלה הא'

מה ראה יתברך שיקחו מחתות קרח ועדתו וירקעום צפוי למזבח, ואיך אמר עליהם כי קדשו. ואם היו המחתות מהאנשים החטאים בנפשותם, איך יהיה קדושות.

ורש"י כתב שהיו המחתות מקודשות ואסורות בהנאה, לפי שעשאו כלי שרת. ובהיותן קרובות תועבה אין ראוי שיהיו כלי שרת, כי הנה הזר שעשה כלי שרת להקריב בחוץ באיסור אינו מקודש, כמו שכתב הרב רבי **משה בר נחמן** זכרונו לברכה.

השאלה הב'

למה נצטווה המצווה הזאת לאלעזר ולא לאהרן אביו, שהיה כהן גדול ובעל המחלוקת. והנה התורה אמרה בסיבת זה, למען אשר לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן הוא, להקטיר קטורת. ולכן בעל מחלוקת הכהונה היה ראוי שיעשה הזיכרון הזה.

תשובה לשאלות א-ב

זוהי, כי המעשים לא יחשבו לטובים או רעים בבחינת עצמם בלבד, אלא בבחינת הכוונה אשר יעשה אותם האדם. עד שאם היה המעשה ההוא טוב ומשובח כפי עצמו הנגלה ממנו, אם כיון בו העושה אותו לתכלית רע, הוא רע בלי ספק ואינו טוב.

והנה הקטורת עצמו, בהיותו נקרב אל האלהים היה טוב, אבל כפי כוונת המקטירים אותו שהייתה רעה על ה' ועל משיחו, היה רע ומעשה בלתי הגון. ובעבור שקרח ערער על כהונת אהרן, ובאו המחטות והקטורת לנסות האיש אשר יבחר ה' לכהונה, לכן רצה יתברך שאותם המחטות שנעשה בהם הניסיון ההוא, שהיו כולם מנחושת, ישימו אותם סביב המזבח שהיה מנחושת, כדי שיהיו זיכרון לבני ישראל, שלא יקרב איש שלא יהיה מזרע אהרן להקטיר קטורת לפני ה', פן יקרה לו כמו שקרה לקרח ועדתו בהקטירם הקטורת ההוא.

ומפני שאהרן היה נושא המחלוקת ההוא. לכן לא צוה יתברך שיעשה זה אהרן בעצמו, פן יחשבו הרואים שהיה עושה זה להוסיף על קלון קורח ועדתו להיותו שונאו, אבל צוה למשה שיאמר לאלעזר, כיון שהוא בן אהרן, והוא הכהן העומד תחתיו, ושיהיה כהן גדול במקומו, שהוא יעשה זה. רוצה לומר שירים את המחטות מבין השרפה, שהיה שמה פתח אוהל מועד, מכל האנשים שנשרפו שמה, ואת האש יזרה לרוח.

והנה הסיבה בזה למה יזרה האש ולא המחטות, באומרו כי קדשו, רוצה לומר שקרח ועדתו היו מקדשים המחטות הן בהקריבם עליהם קטורת בפתח אוהל מועד. לא אמר כי קדושים הם, או כי קדש הם, אלא כי קדשו, המחטות קידשום קרח ועדתו לגבוה. אבל לפי האמת לא הייתה במ קדושה כלל, כי מחטות האנשים החטאים האלה בנפשותם. ובהיות כוונתם רעה ומחשבתם מזוהמת, איך יהיה הפועל קדוש?

וציווה שלא יישארו בצורות מחטות כבראשונה, אבל שירקעם ויעשה מהם רקועי נחושת, ויצפה בהם מזבח העולה, כי לא יזכו לגעת במזבח הזהב שמקטירים שם. וגם לא היה ראוי שינתנו על מזבח העולה, אלא מפני הזיכרון כמו שיבאר.

ולפי שכבר הקריבום לפני ה' ויקדשו אותם בפיהם האנשים החטאים, ושיהיה הרקוע סביב למזבח, כדי שיהיו לאות לבני ישראל. וזה שאמר **כי הקריבום לפני ה' ויקדשו**, שהם חשבו לקדשם.

ואפשר לפרש **כי קדשו** ויקדשו מלשון הזמנה, מלשון הקדיש קרואיו, כי הזמינו אותם לאותו ניסיון. וזכר הכתוב שעשה כן אלעזר. וזהו **כאשר דבר ה' ביד משה לו**, שחוזר אל אלעזר הנזכר שציווהו על זה ביד משה.

וחז"ל אמרו שרמוז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה בידו.

והותרו במה שפרשתי השאלות הא' והב'

[אתם המיתם את עם ה']

וַיִּלְנוּ כָּל-עַדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּחַרְתָּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת-עַם ה':

השאלה הג'

מה ראו ישראל בתלונה זאת, ואיך מלאם לבם אליה, בראותם כל מה שקרה אל קרח ועדתו, ולדתו ולאבירם, ולמה אמרו אתם המיתם את עם ה', וידם לא נגעה בם, אך מתו מהם באש שיצא מאת ה', ומהם בפתיחת האדמה את פיה. והם היו סיבת כל זה לא משה ואהרן.

תשובה לשאלה ג

ואמנם בני ישראל כאשר ראו שאלעזר בדבר משה לקח המחנות וצפה אותם סביב המזבח, חשבו שהיו המחנות מקודשים, וקורח ועדתו צדיקים וטובים, ושלא מתו אלא מפני ששמו עליהם אש מחוץ, כמו שקרה לנדב ואביוהו שמתו בהקריבם אש זרה לפני ה'. ושלהיות החטא בעניין האש בלבד, ציוה יתברך ואת האש זרה הלאה מלשון אש זרה. ולפי שמשה אמר לקרח ועדתו ותנו בהן אש, לכן הייתה תלונת בני ישראל אתם המיתם את עם ה', שהוא קרח ועדתו שהיו עם ה'. אבל אתם המיתם אותם במה שצויתם לתת אש זרה במחנותם. הנה התבאר סיבת תלונתם עתה.

והותרה השאלה הג'.

ט וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

י הֲרִמּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֹתָם כְּרֹגַע וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם:

והאל ית' אמר למשה **הרומו מתוך העדה הזאת ואכלה אותם כרגע**. והנה לא אמר שייפרדו מהם פן יספו בעוונם, כי אין מעצור לה' בהיותם סמוכים ומחוברים להמית את הרשע ולהמלט את הצדיק, כמו שהיה במכת בכורות. אבל הייתה כוונת מאמרו שלא יתפללו עליהם ולא יטפלו בפחיתותם ובשפלות ערכם. לכן אמר הרומו, ולא אמר הבדלו, כמו שאמר למעלה

להעיר שלא יחישו לשפלותם ורשעתם, אבל הם משה ואהרן ישימום באלהים כסלם ועזבו את העם הנבזה ההוא. וזהו עניין הרומו.

יא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-הַמַּחֲתָה וְתֵן-עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קִטְרֶת וְהוֹלֵךְ מֵהֲרָה אֶל-הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יֵצֵא הַקָּצֵף מִלִּפְנֵי ה' הַחַל הַנִּגְף:

וכאשר הכיר משה כוונתו יתברך בזה, לא אמר להתפלל כשאר הפעמים, אבל ציוה לאהרן שייקח את המחתה, והזהירו שלא ישים עליה אש מן ההדיוט, כי אם מעל המזבח שהוא האש המקודש, ושילך מהרה אל העדה כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף.

ואמר וכפר עליהם, לפי שחטאם היה במה שהיו מערערים ומגמגמים על כהונת אהרן כקרח ועדתו, ולכן היה ראוי שאהרן עצמו יכפר עליהם במה שפשעו ודברו נגדו. ואין ספק שמשה עצמו היה יכול לעצור המגפה, אבל רצה שיהיה על ידי אהרן לכבדו ולהודיעם שכמו שהמחתה הרג את קרח ועדתו המקטירים, כן המחתה בעת הזאת תצילם ממות בזכות אהרן המקטר אותה.

**יב וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיִּרְץ אֶל-תּוֹךְ הַקֵּהָל וְהִנֵּה הַחַל הַנִּגְף בָּעַם וַיִּתֵּן אֶת-הַקִּטְרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל-הָעַם:
יג וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמִּגֵּפָה:
יד וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגֵּפָה אַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלִּבְדַּד הַמֵּתִים עַל-דִּבְרֵי-קִרְח:**

וכן היה שאהרן הלך במהירות רבה אל תוך הקהל שנהלו שמה על משה ועל אהרן, ומצא שהנה החל הנגף בעם, ואז שם נתן הקטורת על האש, ויכפר על העם שציווה אותו משה ויעמוד בין המתים ובין החיים, כאלו היה אומר למלאך המות לא תעבור בי. ומיד ותעצר המגפה.

וראה כמה היה חוזק המגפה ההיא כי באותו רגע קטן מתו שם ארבעה עשר אלף ושבע מאות איש.

ואמרו וישב אהרן אל משה והמגפה נעצרה, ענינו לא זז ממקומו, ושם ישב בין המתים ובין החיים, ולא פחד ולא ירא לנפשו, עד שהמגפה נעצרה בהחלט, ולא מת ולא חלה עוד אדם ממנה שם. כי עם היותה חולי מתדבק, היא נעצרה ולא נדבקה עוד. ואז שב אל משה לשאול ממנו מה יעשה עוד בזה אחרי שהמגפה נעצרה.

[נסיון המטות]

**טז וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
יז דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֵתֶם מִטָּה מִטָּה לְבַיַּת אָב מֵאֵת כָּל-נְשֵׂאֵיהֶם לְבַיַּת אֲבוֹתָם
שְׁנַיִם עָשָׂר מֵטוֹת אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל-מִטְהוֹ:**

יח וְאֵת שֵׁם אֶהֱרֹן תִּכְתֹּב עַל-מִטָּה לְוֵי כִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אָבוֹתָם:
יט וְהִנַּחְתֶּם בְּאֵהָל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲנֹעַד לָכֶם שָׁמָּה:
כ וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר-בּוֹ מִטָּהוּ יִפְרָח
וְהִשְׁכַּחְתִּי מֵעַלִּי אֶת-תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִם עֲלַיְכֶם:

השאלה הד'

מה ראה יתברך לעשות על התלונה הזאת ניסיון המטות מהשבטים, כיון שעל זה עצמו כבר עשו קרח ואהרן ניסיון הקטורת, כמו שאמר קחו לכם מחתות.

תשובה לשאלה ד'

ולפי שראה יתברך שהיו ישראל מגמגמים בנס המחנות של קרח ועדתו שמתו מסיבת היות האש זרה. לכן ציוה לעשות בחינה אחרת במקלות. שייקח י"ב מטות, ואמר מטה מטה שידמו המטות יחד בכל ענייניהם, ושהיו הי"ב מטות לי"ב נשיאים מי"ב השבטים, ושיכתוב שם כל שבט על מטהו, שיכתוב שם אהרן על מטה לוי כדי שיבחנו שם שני דברים:

הראשון, אם הבכורות ראויים לעבודה או ללוויים.

והשני, אם אהרן ראוי לכהן גדול או לא, או לוי אחר משבטו. ומאשר פרח מטה אהרן לבית לוי ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים, הורה ששבט לוי נבחר בכללו לעבוד במקום בכורות ישראל. ועל זה אמר **והנה פרח מטה אהרן לבית לוי**. ומאשר אמר ויצץ ציץ, הורה שאהרן נתייחד לכהונה גדולה, ויזכה לבגדי כהונה גדולה, שהציץ הוא הגדול שבהם במעלה. ובמה שגמל שקדים, הורה גם כן שזרעו נבחר להתמדת הכהונה על עולם, מלשון כי שוקד אני על דברי לעשותו.

אם כן בזה ארבעה נסים:

הא' שהמטה היבש פרח.

והב' שהוציא פרח בראשונה.

והג' ויצץ ציץ שהוא תחילת הראות הפרי.

הד' הוא ויגמול שקדים שלמים, מלשון ויגדל הילד וייגמל, בהפך המנהג הטבעי כי כאשר יראו השקדים נופל הפרח. אבל מכוח הנס היה הפרח והציץ וגם השקדים והעלים תמיד יחד במטה ההוא, בקיץ ובחורף.

הנה התבאר למה הוצרך ית' לעשות בחינת המקלות, והותרה השאלה הרביעית.

[מתנות כהונה]

השאלה הה'

מה ראתה התורה לזכור אחרי הספורים האלה עניין מתנות הכהונה, והיה ראוי שיכתבו ביום השמיני, כשהתחיל אהרן לשמש בכהונתו או בסדר בהעלותך, כשזכר נתינת הלויים לאהרן ולבניו לעבוד עבודת הקודש.

השאלה הו'

למה זכר הכתוב נתינת הלויים לאהרן ולבניו בסדר הזה, בהיות שכבר צוה עליו בסדר נשא ובסדר בהעלותך באר היטב. וגם כאן צוה עליו פעמיים, כי הוא אמר **וגם את אחיך מטה לוי שבט אביך הקרב אתך וילוו עליך וישרתוך**. ונאמר **ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל לכם מתנה וגו'.**

תשובה לשאלות ה-ו

וישראל, אחרי שראו בחינת המקלות, הכירו וידעו שבחר השם בשבט הלוי בכלל ואהרן בפרט ובזרעו לעניין הכהונה הגדולה. וחשבו למפרע שקרח ועדתו מתו לפי שנתקרבו לדברים המקודשים ונגעו בהם. ולכן אמר למשה: **הן גווענו אבדנו כולנו אבדנו** האם תמנו לגווע. רצונו לומר בכמה מינים אבדנו וגווענו במדבר הזה, ולא די מה שעברו אלא לעתיד כל היום נמות, כי תמיד יגע אדם בדבר מן המקדש וימות מיד.

ומפני זה אמר ית' לאהרן, שהוא ובניו ובית אביו יישאו את עוון המקדש. ואמר זה על שמירת המקדש שיהיה מוטל על הלויים, שהם בית אב לאהרן, או אמר זה על בני קהת שישאו את עוון המקדש לשמור את הכלים הקדושים לבדם, והם יישאו את העוון אם לא ישמרו אותם כראוי. ומלבד זה אתה ובניך תישאו את עוון כהונתכם, אם לא תכהנו כראוי. הרי שמשמרת המשכן ומשמרת המזבח היה מוטל עליו ועל בניו הכהנים ועל בני משפחתו הלויים.

ולפי שלא יאמר אהרן, והנה מהלויים קמו לי והיו לי לאויבים. לכן אמר לו יתברך **וגם את אחיך מטה לוי הקרב אתך, וילוו עליך וישרתוך**. רוצה לומר, שמפני עניין קורח לא ירחיקם מעליו כי הם אחיו. ועם היות שדברו נגדו, הלא עתה ילוו עליו וישרתוהו. וזה כשישמרו משמרת כל האהל.

אך אל כל כלי הקדש ואל המזבח לא יקרבו גם הם בעבודת הכהונה, גם אתם בעבודת המקדש. וכאשר ילוו עליך וישמרו משמרת אוהל מועד, אז כל זר לא יקרב אליהם. ובהיות

הלויים והכוהנים שומרים משמרת המשכן המזבח, כל אחד הראוי לו, לא יהיה עוד קצף על בני ישראל.

ואל תאמר שבני לוי לא ירצו לעבוד ולשמור, כי אני לקחתי אותם מתוך בני ישראל ונתתי אותם לך ולבניך לעבוד את עבודת אוהל מועד. כלומר, להקים ולהוריד ולשאת בדרכים. ואתה ובניך הכוהנים תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרוכת, שהם יקריבו הקרבנות על מזבח העולה, והם ישרתו בהיכל בהדלקת הנרות ובקטורת. ועל זה אמר ולמבית לפרוכת, רוצה לומר במזבח החיצון ובהיכל אשר שם הפרוכת המבדיל בין הקודש ובין קודש הקודשים.

ואמרו **עבודת מתנה אתן את כהונתכם**, רוצה לומר שלא יחשוב אהרן שתהיה עבודת כהונתו עמל וטורח רב, אין הדבר כן. כי העבודה היא מתנה היא לכם, רוצה לומר מתנה רבה נתתי לכם באותה העבודה שצויתי שתעשו.

וגם אמר עבודת מתנה, מפני מתנות הכהונה שנתן לכם. ובזה הדרך אתם תשמרו משמרתכם והזר הקרב יומת. ולזאת הסיבה נזכרו פה מתנות הכהונה להגיד השכר שיתנו לכוהנים חלף עבודתם.

הותרו במה שפרשתי בזה השאלות הה' והו'.

והנה מתנות הכהונה כבר ארז"ל שהם עשרים וארבע: עשרה במקדש, ארבעה בירושלם ועשרה בגבולים. **ורש"י** מפרש אותם.

ואמרו **הנה נתתי לך את משמרת תרומותי לכל קדשי בני ישראל**, עניינו שלא יזכה אדם בשום תרומה אלא אתה ובניך. וגם כיון במשמרת תרומותי שיאכלו התרומה בטהרה ובמקום הראוי, ויעשו על זה שמירה רבה, וכמו שמבאר והולך: **לך נתתי למשחה ולבניך לחק עולם**. ולמשחה ענינו לגדולה.

והיותר נכון לפרשו עניין **משיחה**. כי מעת שנמשחו זכו מפני אותה משיחה הוא ובניו לחק עולם, כי מכוחה נמשחו כל זרעם, ומכוחה זכו הכוהנים בכל התרומות.